

I D E Á L O K.

És az én képzelem
.....
..... a' legfelső
Csillagzaton terem,
'S ott, hol már megszűnik
Az isten világa,
Új világot alkot
Mindenhatósága

P e t ő f i.

H A L Á L É S É L E T.

Kezdetben teremte Isten a' mennyet és a' földet.

A' kezdet előtt nagy tespedő szellem terjeszté szét koromsötét szárnyait a' végetlen űrben, mozdulatlanul trónolván az öröksötét mélység nadirjának legalsó pontján, hol végzödni látszik, de ismét kezdődik az örökkévalóság. Ezen éjszellemnek neve e n y é s z e t, s e m m i, vagy h a l á l. E' szellem ellensége és megölője minden élőnek. Az élet legparányibb csirája, az atomok szeme ha szentségtelen birodalmába tévedt, azonnal letaszíttatott a' semmiség méhébe és bilincsekre vettetett. Nem volt itt lég, nem lengett szellő, nem volt egy pont, melyet az élet szeme visszatükrözhetett volna; fekete sötétség dermedt magasban és mélyben. De fön, a' magasságos zenith tiszta kék határán, a' való és képzelet egyesült országán túl, szelid mennyezetű rózsapiros égben trónolt az élet szelleme, csöndesen és mélységes nyugalomban, mint a' tiszta öntudat szívfejedelme; az élet tűzmagvai körötte lengének, égető sugaraikkal korbácsolván a' daemonvilág sötét árnyait. És eltélének sok ezred esztendőök és megszámlálhatlan idők, mi alatt

az élet megizmosult az enyészet rablánczain; a' lenyügzött atomok óriási testekké nőttek már, 's gigászi erővel ingaták meg a' pokol épületét, és szétomlással fenyegeték azt.

Az élet szelleme, örök dicsőségébe zárkozva, egy teremendő világ tervezésébe mélyedve, angyalai szeplőtlen körében istenült, mikint a' tiszta és való erény elzárva dicsőül az emberfaj romlott növényzete között.

Meghallá pedig a' jobb szellem a' lebilincselte életnek nyögését, és méltó haragra gerjedve villámot sujta a' sötétség országára, hogy megnyitván a' halál tömlöczét, a' lekötött életet szabad röptére bocsátaná. És a' mennyei szikra nagy, fényes utat vágott a' halál birodalmán, szétüzvén a' rothasztó ködéjszakát, a' halál pedig iszonyu pokolhörgése közt a' lealázott uraságnak, szaladt a' fény elől, 's egy kriptá-nagyságu üregbe menekült. Az atomok roppant gömbökké alakulva, szép harmoniában kerengék be a' tágas világtér, hálaikon virágzó növény- 's életvidor állatmilliókkal dicsőítvén az élet urát, másfelől vulkánlángot és tengertajtéket lövelve a' halál lealázott fejdelme ellen.

Vala pedig az állatmilliók közt egy, ki mindeniknek fölötté állott, mint-ha lenne a' teremtésnek méltóságos koronája.

Isten teremte embert a' maga képére és hasonlatosságára.

Az ember ur lön a' nagy világon, az élő és élettelen teremtmények fölött, a' sárga oroszlánytól kezdve le a' legolcsóbb porszemig; az égre csimeszkedő ősz bérczetők, méhök tartalmával együtt, egész a' gömb középpontjaig, hol az arany és gyémánt magvai örök tűzben érnek, — a' sík tenger ezüst habfodrai, a' bibornyugotnak és rózsás keletnek hazájával, — a' pólusok jégzikláit, vakító fényökkel 's fölengeszthetlen jégpánczéjaikkal, — és a' déli tenger, koralljai- és gyöngykagylóival, hatalma alatt állottak. Érette teremte Isten kelet biboröltözetű leányát, a' lángarczu hajnalt, — értte az északifény tündérgyermekét, sugárkoronájával; értte a' meteorok kifogyhatlan lidérczseregét; magas keblének emelésére mennydörgést, — szemeinek hímes mezőt, tiszta napfényt 's ragyogó szivárványt teremtett; föllengős elméjének talányanyagul adá a' titkok hazáját, az égi testek fölszámíthatlan seregeivel 's kimérhetlen pályájukkal egyetemben.

A' méltóságos alkotásu férfiú egyenes helyzetben állt az állatmilliók sorában, magas homlokán az ég derüje ült, míg az istenség remekműve, a' szemek gyémántjai, nemes tűzzel villogtak az égbolt azúrja felé; a' márvány-mell domboru táblája alatt nemesen lüktető szív tiszta piros vérgyöngyözetben melengeté az érzelmek égi csiráit. Vala miként műszobor az első ember, mellyel Isten a' teremtés emlékezetét akarta megörökíteni.

A' teremtés után mennyországába költözék az Isten.

A' föld zúgott tengelye körül, mint ellökött bűgőcsiga; a' tenger ezer mérföldön át hallatá dörgő moraját, hullám-nyelveivel felhőket nyaldosván alá ágya mélyébe; világrendítő villámok cikáztak a' napból a' holdba és a' föld egyik sarkától a' másikig; roppant csillagok röpültek elő a' világürből,

mellyek szelétől a' föld megreszketett, és megállapodának a' menny és föld között, hogy fényes hidat képezzenek a' világalkotó számára.

A' föld uj lakói pedig valának, mint a' halottak, mély álomban, mignem eltávoznék Jehova és vele az ő dicsősége.

Egy cherubangyal, kiszakadva az égi seregből, függve maradt az első álmainál, gyönyörű alabástrom-szárnyaival.

É L E T É S H A L Á L.

A' teremtés csodás fénynapja elviharzott; szendén kékült alá a' felhőtlen égboltozat, millió csillagfénytől borítva, a' szunyadó világ fölött. Hosszu fényes hajnalbiborzat követé a' teremtés ünnepét. A' föld virághimes térein két nemes alak tűnt fel: egy szárnyavesztett cherub és a' férfiú.

Ne mondjátok, hogy az ördög csalta meg az első emberpárt: a' szűz szerelem rózsaszálain köttetett meg az első bűncsomó. Az ember mennylakóval kötött szerelmi frigyet, 's azért rabja lön a' halálnak. Az ég angyala viszont cserébe veté a' mennyet a' földért; ő megszereté a' föld gyermekét, 's önkint vétkezett, hogy a' mennyből kirekesztessék. Szárnyaiból Isten hatyút és galambot teremtett, 's egy elhullt pelyhéből fölvirágzott a' lilium.

A' halál pedig kibocsáttatott tömlöczéből, magával hozván éjféltáborát, hogy büntetője lenne az életnek.

N E M T Ő K.

Lön azonban, hogy Isten jó kedvében megszaná a' bűnös életet, és a' világ roppant gépezetére kegyteljesen alámosolygott; mosolyából szellemek születtek, kik megtartanak jó akaratát a' napok végeig. Ekkor kezdett a' csermely susogni; a' zephyr ekkor csókolá meg először az esteli pirt, szelid dalával körülsusogván az ingó lombokat. Ekkor bömbölének föl a' tenger hullámcordái, hogy ismét lefeküdjenek mélységes ágyukba; ekkor dördült meg az ég lanyha esőre, 's tűnt fel, mint istenkegy örökzáloga, a' féleget beborító szivárvány eleven ívezete. Virágajakkal mosolyogtak a' narancsligetek, illatpárolgó ibolyákkal töveikben. A' dromedar tehermentes púpjait perzselő szamum helyett, hullámozó fűtenger hűves rojtjai csókolák körül; az óriás struczot homokfészkéből nem zaklatá még föl vad négercsoport; a' gazellek szelid szemei még nem remegtek éhes tigris üldözése miatt; sziklatetőn a' kigyó bátrán piritkozott, nem féltvén fejét gyilkoló kezeiktől. Az egész természet élni és örülni sietett; mert alant a' föld nyirkos gödreiben ási-
tozott rá a' halál.

A' gyöngé életet nemtők fogák körül, a' halál csontujjai ellen.

Hallottatok-e bársonylágy szellőt susogni virágbokraitok fölött? éreztetek-e az illatot, mellyet szárnyain felétek lengetett? Az a' szelid virágok

nemtője volt, ki lehelletetekbe illatárt szórva könyörge: hagynátok meg a' virág életét; 's midőn ti mégis könyörtelenül letéptétek a' feselő bimbót, hallottátok-e őt sirni ősszel, az elaszott kórók reczegő szálai között, és sirni keservesen a' fagyos télen keresztül mindaddig, míg a' kikelet könyörülő anyja újra szülé a' virágmagzatot? — Vagy láttátok-e a' fakadó tavasz májusi rajzatát, meglátogattátok-e a' hegyek és lapályok gyümölcsöseit, a' cseresnye- és almafák illatos virágkoszorúit? láttátok-e a' virágkelyheken reszkető napsugárt? Hallottátok-e csermelyt csattogni a' völgy homályában, és lágy mormolással könnyű habkereket forgatni a' szikla üregében? láttátok-e a' szőlőtő ezüstcsepjeit, az elvágott borág tövéről lecsepegni, és a' rigyázó nyír fehér köntösén a' sértett tavasz könnyűt aláperegni láttátok-e?

Lássátok, édesim, a' lég mindegyik láthatlan gyöngyében egy-egy nemtő susogja örömeinekét, mikor az enyészet lomha téluralma megszűnik. Ilyenkor a' természet egy nagyszerű hangverseny, hol az ég nemtőgyermeki háladalt pengetnek az életért, tiszta aether ezüst hurjain; és a' nap szende sugárvevőjével megkettőzteti a' húrok zengését, 's lágy trilláira a' föld örömkönyeket gyöngyözik a' hajnal szűz kebelén, — és kinyitván életadó méhét, jó illatu áldozatot bocsát az élet fejedelméhez. A' fülmile csattogni kezd ingó csallók árnyékos tövében. A' pacsirta fölszáll a' nap lángarca felé, 's pára-lelkének minden erejével csicsergi énekét, mignem habos szájjal, hangjavesztetten anyafélszékére alázuhan. És a' nap fölkel habágyából, a' hegyek háta megett, 's mint szelid menyasszony, mosolyogva szórja vőlegénye arczára szerelme csókjait; jöttére fölszáll az erdők ezüst köde, mint reggeli tömjénfüst. A' kérődző állat elhagyja párolgó nyughelyét, és vidáman csörtet a' liget balzamos virányain; a' tavasz béretlen énekeseifölzajognak hegyeken és völgyeken; sárga és piros lepék kaczerkodnak az első szűz virág himporán; a' pánczélos bogarkák döngicsélve röppennek elő rögházáikból; zöld bársonyán az ifju természetnek vidáman szökdécsel a' játszi őrgesereg, — 's el-eldong füleink mellett egy egy téli tömlöczéből szabadult bogárka, — míg a' bárányfelhők halavány rostjai végkép elenyésznek az ég kék mezején. A' romlatlan érzelmű ember pedig szent gondolatokkal derült lelkében lép ki hitvány sárfélszékéből a' természet közös szentegyházába, hálát rebegve Istenének a' kedves életért.

És míg az egész természet így zsibong, így örül az életnek, megemlékeztek-e, testvéreim, hogy egykor meg fogtok halni; hogy száz vagy kevesebb év után hideg hantok között hamvadtok a' halál karjain, arczaitokkal az ég felé fordulva, és nem látjátok a' nap mezejét, miként nem apáitok, kik évekkal ezelőtt szintugy örültek, mint ti most? Gondoljátok-e, hogy midőn kezetekben gyöngyözik a' boros billikom, lábaitok alatt a' halál élesíti sarlóját; 's mikor ti ámbrás menyasszonyi ágyban pihentek, ő bizonyos távolban már hantolja számatokra a' hideg sirágyat? Ti kikiséritek a' halottat, 's még a' temető árkan jól ki sem léptetek, már dal száll ajkaitok-

ra, az élet dala, mintha örökké élnének A' villámi lezúghat fejetek fölött, 's elperzselheti a' szomszédokat, 's ha a' vész elvonúl, többé haldóságra nem is eszméltek Ugy van, barátim, az istenség nemtőt adott az életnek a' halál mellé, melly elfelejtesse velünk azon szomorú sor-sot, hogy mi tulajdonkép csak a' halálnak születünk, 's földi létünk nem egyéb perczyi küzdelemnél, mellyel a' halál romlékony testalkotványunkat ostromolja és sirjába dönti.

Ki az hát, ki elfátyolozza szemünk elől a' halál sötét gödreit? ki vezet nemtőként az öröm keskeny ösvényén, az enyészet tálongó sirjai között? Mondjátok meg nekem, ki idéz mosolyt a' síró csecsemő ajkaira? 's avagy nem az édesanya imái gyógyítják-e meg a' beteg magzatot? Láttatok-e száraz kóró tövében mosolygni virágot? Mikor gondolt az ifju halálra kedvese karjain? És a' mátkakebelt rázkódtatta-e meg valaha halálgondolat az üdv perczeiben?

Igen, nők, ti vagytok dús kárpótléka e' sovány életnek; nélkületek kárhozat sötéte boritaná el ismét a' világokat: de ti szelíd nemtőkint álltok a' jó és rossz határán, 's visszaimádkozzátok sülyedni indult lelkeinket. 'S angyali bájaitok varázshatalmával a' sír éjelen is napfényt teremtetek! Oh, ha miként hű szerelmesek-, gyöngéden ragaszkodó nők- és szerető anyákként nemtőink tudtok lenni: úgy álljátok körül ez árva hont is, dagadó kebelrel, — 's ha midőn dal kel ajkaitokon, vagy szent ima fogamzik bensőtökben: a' hon szép nevét azokba szőni lelketek magas eleménye, — ha szerelmet fogadni és viszonzni, szeretett magzataitok előtt anyai szíveteket kiönteni egyedül az édes anyanyelven törekedtek: oh, akkor, nők, ti vagytok a' legdicsőbb n e m t ő k, 's életünk prózai horizonában ti, és csak ti vagytok a' legszebb i d e á l o k! . . .

K o l m á r J ó z s e f.

HÁROM PHIDIÁS ÉS EGY SZOBOR.

ÉLETKÉP.

B u e z k ó Tóbiás tökéletes ember volt! agyagból gyurva, hús- és csontból összeszerkesztve 's Czinkotára adressálva az örök sors által. — Atyja, Márton gazda, utolsó férflisarjadéka volt ama híres kántor-fejedelemnek, ki Mátyás király korában a' czinkotai pint reformatora vala. Különben eme születési véletlen nimbusa nélkül is egyiránt dicséretre méltó: kevés beszédű, nem kisebb mértékben egészséges, mint — becsületes, jó, mint a' 'madár-lálta' kenyér, 's engedékeny, mint a' csirke, — szóval, a' jámborság